

Rinkeby Kista stadsdelsnämnd
Box 7049
164 07 KISTA

Tillsyn enligt 26 § lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) av Hällbybackens gruppbostad, bostad med särskild service enligt 9 § punkt 9 LSS

Beslut

Nämnden uppfyller inte lagstiftningen och dess intentioner i vissa av de delar som tillsynen avser. Länsstyrelsen riktar därför kritik för följande brister:

- Verksamhetens lokaler uppfyller inte kraven på en fullvärdig bostad i enlighet med SOSFS 2002:9
- Föreståndaren uppfyller inte kraven på högskolekompetens i enlighet med Socialstyrelsen föreskrifter och allmänna råd; 2002:9, § 5
- Den sociala dokumentationen är inte säkerställd i enlighet med SOSFS 2006:5
- Nämnden bör säkerställa att rutiner finns för hur anmälan om missförhållanden enligt § 24 a LSS ska hanteras i verksamheten i enlighet med SOSFS 2008:11

Nämnden ska senast 2009-09-01 skriftligen redovisa vilka åtgärder som vidtagits, alternativt kommer att vidtas, för att komma till rätta med de påtalade bristerna.

Länsstyrelsen avslutar ärendet. Redovisningen medför en förnyad tillsyn.

Sammanfattning av tillsynens resultat

Länsstyrelsens anser att Hällbybackens gruppbostad är en verksamhet med engagerad och kompetent personal. Verksamheten brister vad avser gruppbostadens utformning och föreståndarens begränsade möjligheter att vara i verksamheten beroende på det stora antal verksamheter som hon ansvarar för.

BESLUT

Datum
2009-06-17

Beteckning
7011-09-26415

Bakgrund till tillsynen

Länsstyrelsen i Stockholms län beslutade i tillsynsplanen för 2009 att göra tillsyn i ett urval av länets kommunalt drivna bostäder med särskild service för vuxna enligt 9 § punkt 9 LSS, gruppboendestäder/servicebostäder. Två kommuner och två stadsdelar har valts ut, en verksamhet i respektive kommun/stadsdel kommer att granskas. Hällbybackens gruppboende inom Rinkeby Kista stadsdelsnämnd är en av de verksamheter som slumpvis har tagits fram för att ingå i granskningen.

Metod

Tillsynen har genomförts genom ett planerat besök i verksamheten under en dag, 5 maj 2009. Besöket föregicks av en begäran om att få ta del av specifika handlingar. Vid tillsynsbesöket intervjuades föreståndare, två vårdare, en boende. Granskning av verksamhetens dokumentation genomfördes vid besöket.

Focus vid tillsynen har varit: kvalitet och säkerhet, verksamhetssinnehåll, dokumentation, personalens och föreståndares formella kompetens och erfarenhet, den fysiska miljön och hur hot- och våldssituationer hanteras i verksamheten.

Aktuell lagstiftning och föreskrifter

- Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)
- Förordning (1993:1090) om stöd och service till vissa funktionshindrade
- SOSFS 2002:9 (S)
- SOSFS 2006:5 (S)
- SOSFS 2006:11 (S)
- SOSFS 2008:11 (S)

Redovisning av tillsynen

Målgruppen

Vid tillsynsbesöket redovisas att målgruppen för verksamheten är "Vuxna personer med lindrig till måttlig utvecklingsstörning enligt 1 § punkt 1 LSS". Tre män och två kvinnor mellan 45 år och 55 år har sin bostad vid Hällbybackens gruppboende. Samtliga är beviljade insatsen bostad med särskild service för vuxna enligt 9 § punkt 9 LSS. Ingen av de boende har tidsbegränsade beslut avseende insatsen.

Lokaler

Gruppboendestaden är belägen i ett flerbildshus i Rinkeby, väl integrerad i samhället och med närhet till kommunikationer och service. Gruppboendestaden är en gruppboende enligt "gamla normen". De boende i gruppboendestaden disponerar endast ett rum och delar hygienutrymmen. Tre män delar på en toalett och en dusch och de två kvinnorna delar på en toalett och en dusch. Gemensamhetsutrymme och kök delas av samtliga fem boende. Vid besöket

framkommer att fyra av de fem boende äter sina måltider i sina rum och ej i köket för att kunna ha så lugna måltider som möjligt.

Föreståndare har inkommit med skriftlig information om att det inte finns något beslut fattat av nämnden om att Hällbybackens gruppboestad ska läggas ner för att flyttas till nya lokaler.

Länsstyrelsens bedömning

En bostad med särskild service är den enskildes privata och permanenta bostad. Detta ställer särskilda krav på bostadsstandarden. Huvudregeln bör vara att de generella byggbestämmelserna som gäller för bostäder i allmänhet också ska gälla för bostad med särskild service. Att bo i en fullvärdig bostad är en förutsättning för att kunna leva ett självständigt liv.

Av Boverkets byggregler framgår vad som ska finnas i en fullvärdig bostad, - rum med inredning och utrustning för personlig hygien, rum eller avskiljbar del av rum för samvaro, sömn och vila, rum eller del av rum för matlagning.

Länsstyrelsen fann vid sin tillsyn att Hällbybackens gruppboestad inte i någon del uppfyller kraven på en fullvärdig bostad. Detta ger inte de boende förutsättningar att kunna leva som andra. Enligt 5 § LSS skall målet vara att den enskilde får möjlighet att leva som andra.

"Kommunen har skyldighet att informera de personer som har ett boende av äldre modell, vilket Hällbybackens gruppboestad är, om målet med LSS, dvs. att göra det möjligt för personer med omfattande funktionshinder att leva som andra, inbegripet att bo så likt andra människor som möjligt. En person som i dag bor i en bostad med särskild service för vuxna som inte uppfyller dagens standardkrav skall erbjudas en fullvärdig bostad om han eller hon ställer krav på en sådan." (Socialstyrelsen, Bostad med särskild service för vuxna enligt LSS, stöd för rättstillämpning och handläggning, sid 29.)

Föreståndare

Föreståndare för verksamheten har 55 högskolepoäng. Föreståndaren har därutöver mångårig erfarenhet från verksamhetsområdet. Vid tillsynsbesöket framgår att föreståndaren förestår ytterligare 6 bostäder med särskild service för vuxna enligt 9 § punkt 9 LSS och en daglig verksamhet för äldre, mellan 65 och 92 år, enligt 9 § punkt 10 LSS. Föreståndaren har direktansvar för 37 personer i bostad med särskild service och för 12 personer i daglig verksamhet. Föreståndaren ansvarar för 55 ordinarie personal och ca 40 vikarier.

Utöver föreståndaren finns en person som fungerar som samordnare sedan 4 månader tillbaka. Enligt uppgift från personal kommer denna funktion att upphöra under sommaren 2009. Föreståndaren uppger att hon träffar personalen

BESLUTDatum
2009-06-17Beteckning
7011-09-26415

vid sina verksamheter endast en gång per månad, därutöver finns hon tillgänglig på telefon eller via e-post.

Länsstyrelsens bedömning

För bostad med särskild service för vuxna enligt 9 § punkt 9 LSS ska det enligt Förordningen (1993:1090) om stöd och service till vissa funktionshindrade finnas en person med lämplig utbildning som förestår verksamheten. Av SOSFS 2002:9 framgår att med lämplig utbildning enligt 3 § Förordningen (1993:1090) om stöd till vissa funktionshindrade avses en högskoleutbildning som är relevant för att en person ska kunna förestå verksamheten i en gruppbostad.

Föreståndaren uppfyller inte kravet på relevant högskoleutbildning, då hon endast har 55 högskolepoäng.

Den person som förestår verksamheten ska, enligt SOSFS 2002:9 § 5 kunna ansvara för

- att arbetet organiseras så att den enskilde genom omvårdnaden tillförsäkras goda levnadsvillkor.
- omvårdnaden kännetecknas av en god etik och värdigt bemötande,
- omvårdnaden för varje boende planeras, dokumenteras och följs upp,
- kommunens eventuella övriga krav på eller riktlinjer för vad som skall dokumenteras verkställs,
- rutiner finns för att hantera synpunkter och klagomål,
- personalen har den kunskap som behövs för en ändamålsenlig verksamhet,
- personalens behov av handledning tillgodoses,
- personalens behov av kompetensutveckling bevakas och stöds,
- personal rekryteras om introduceras,
- verksamheten planeras, utvecklas och utvärderas,
- verksamhetens resultat förmedlas till överordnade och politiker och verksamheten utvecklas i takt med ändrad lagstiftning och nya forskningsresultat.

Länsstyrelsen har i sin tillsyn funnit brister i det systematiska kvalitetsarbetet bl.a. vad avser dokumentationen samt brister vad avser anmälningsskyldigheten enligt § 24a LSS. En av orsakerna till bristerna kan vara föreståndarens begränsade närvaro och delaktighet i verksamheten. Länsstyrelsen vill också påpeka att föreståndarens ansvarsområde kan vara för omfattande och eventuellt en bidragande orsak till rådande situation. Föreståndaren i en verksamhet är en nyckelperson för att verksamheten ska hålla god kvalitet och kunna utvecklas.

Personal

Personalen uppgår till 5,5 heltidstjänster fördelade på fyra kvinnor och 2 män. Utöver detta arbetar en samordnare som även är samordnare för en annan verksamhet. Samordnaren arbetar 50 % i vården och 50 % med administration i verksamheten. Ingen personalomsättning har skett sedan ett flertal år. Verksamheten har nattbemanning i form av sovande jour.

Personalens kompetens redogörs för nedan:

- GPU/PPU, 16 år inom verksamhetsområdet
- Vårdutbildning, 7 år inom verksamhetsområdet
- GPU/PPU, arbetsledarutbildning LSS, 20 år inom verksamhetsområdet
- Vårdutbildning, 13 år inom verksamhetsområdet
- PPU, organisation och ledarskapsutbildning, 18 år inom verksamhetsområdet.
- GPU/PPU, 11 år inom verksamhetsområdet

Samordnare:

- PPU- 12 år inom verksamhetsområdet

Länsstyrelsens bedömning

Enligt förordningen (1993:1090) om stöd och service till vissa funktionshindrade 3 § ska det finnas en person med lämplig utbildning som förestår verksamheten samt den personal som i övrigt behövs för en ändamålsenlig verksamhet. Lagstiftningen preciserar inte vilka kunskaper och färdigheter de anställda i bostäder med särskild service bör ha för att kunna utföra sina arbetsuppgifter. Enligt 6 § andra stycket LSS "För verksamhet enligt denna lag skall det finnas den personal som behövs för att ett gott stöd och en god service och omvårdnad skall kunna ges". Länsstyrelsen kan utifrån sin tillsyn konstatera att samtlig personal i verksamheten har någon form av utbildning inom verksamhetsområdet samt mångårig erfarenhet, vilket ger förutsättningar för en ändamålsenlig verksamhet.

Handledning och kompetensutveckling

Personalgruppen har i dagsläget ingen handledning. Föreståndare och personal uppger att det var flera år sedan de hade handledning. För närvarande har personalen möjlighet att vända sig till stadsdelsförvaltningens "Resursteam" för att få stöd i bemötande av de boende i gruppboenden. Resursteamet består av bl.a. arbetsterapeuter, verksamma vid stadsdelsförvaltningens dagliga verksamheter.

Vid kommunikering av faktaunderlag av tillsynsrapporten, gör föreståndare följande korrigering: "Resursteamet ligger inte under stadsdelsförvaltningen utan

BESLUTDatum
2009-06-17Beteckning
7011-09-26415

är en arbetsmetod/ett samarbete inom Rinkeby- Kista gruppboendestäder och daglig verksamhet. I resursteamet ingår arbetsterapeuter från daglig verksamhet liksom vårdare från gruppboendestäder och daglig verksamhet med spetskompetens. "

Kartläggning av kompetens och kunskapsbehov har gjorts under året. Personal har bl.a. genomgått utbildning i "stödpersonsrollen". Utbildningsdagar har getts angående myndighetsutövning och handläggning, dokumentation, omvårdnadsbegreppet, god man. Två personer har gått utbildning i Excel, en person har utbildat sig till LL-ombud. Två personer har utbildats till IT- ombud.

Verksamhetens arbetssätt och innehåll

Verksamheten bygger sitt arbete på ett individuellt riktat stöd till brukarna. Personalen arbetar med trygghet, integritet och delaktighet som grund för sitt arbete. I verksamheten använder man sig av begreppet "stödperson" i stället för kontaktmannaskap. De boende har möjlighet att välja vem de önskar ha som stödperson. Stödpersonen gör tillsammans med den boende och företrädare/god man genomförandeplanen vilken utgör grunden för det stöd och den service som den boende får i sitt boende.

Regelbundna aktiviteter erbjuds. Varje söndag görs en planering för kommande vecka med bl.a. de aktiviteter som den boende önskar. De boende har enligt personal och föreståndare stora möjligheter att ta del av samhällets kultur- och fritidsutbud. Samtlig personal har utbildning som läsombud och därigenom ges de boende möjlighet att få stöd i att läsa. Flera i personalgruppen har även utbildning som IT- ombud och kan därmed ge stöd till de boende . Fyra av de fem personer som har sin bostad vid Hällbybacken är beviljad insatsen, biträde av kontaktperson enligt 9 § punkt 4 LSS.

Dokumentation

Verksamheten använder sig av Stockholms stads elektroniska dokumentationsprogram; ParaSol. Den ordinarie personalen dokumenterar i systemet men vikarierande personal har hittills inte kunna använda sig av detta system. Detta kommer snarast att vara möjligt, enligt uppgift från föreståndaren. Vikarierande personal har hittills gjort anteckningar i en pärm. Dessa anteckningar har sedan förts över till ParaSol genom ordinarie personal, i första hand stödpersonen för den boende som anteckningarna berör. Genomförandeplaner finns för samtliga boende. De boende och eventuell företrädare deltar i upprättandet av genomförandeplanen. Genomförandeplanen uppdateras minst en gång per år.

Verksamheten har förutom ParaSol, individuella pärmar för varje boende, en pärm för äldre anteckningar och handlingar och en "årspärm" för aktuella handlingar. Dessa pärmar innehåller beslut, gamla utredningar från Omsorgsnämnden, läkarutlåtanden och annan irrelevant information. Det råder osäkerhet bland personalen hur detta skall hanteras. Pärmarna förvaras i låsbart plåtskåp på verksamhetens kontor. Beställningar avseende insatsen bostad med särskild

service för vuxna saknas dock i pärmarna. Beställningen utgör grunden för hur insatsen skall genomföras.

Länsstyrelsens bedömning

I verksamheten finns pärmar för varje boende. En pärm för gamla och delvis mycket gamla handlingar och dels en "årspärm". I dessa pärmar förvaras både dokument som berör hälso- och sjukvård och dels sociala dokument. Länsstyrelsen anser att nämnden snarast bör se över rutiner för hur handlingar ska förvaras och i vissa fall gallras. Vid tillsynsbesöket framgick att inga beställningar fanns för insatsen bostad med särskild service för vuxna.

De uppgifter som behövs för att en insats ska kunna genomföras på ett ändamålsenligt och säkert sätt bör lämnas till den som svarar för det praktiska genomförandet av insatsen. Utan en beställning och därmed utan fastställda mål för insatsen från uppdragsgivaren minskar möjligheten till fullgod uppföljning och till att göra en plan för hur målen praktiska ska kunna genomföras och uppfyllas. Länsstyrelsen anser att nämnden snarast bör se över sina rutiner för hur beställningar till utförande verksamheter hanteras

Anmälningsskyldighet

Föreståndaren för verksamheten hänvisar vid tillsynsbesöket till rutiner för anmälan om missförhållanden i omsorgen om äldre- och funktionshindrade enligt 14 kap 2 § socialtjänstlagen. Föreståndaren uppger att rutiner och blankett för anmälan enligt Lex Sarah saknas. Det framgår att det är oklart för föreståndare och personal hur anmälningsskyldigheten enligt 24 a § LSS ska hanteras i verksamheten.

Länsstyrelsens bedömning

Enligt 24 a § LSS/SOSFS 2008:11 ska var och en som fullgör uppgifter enligt LSS vaka över att de personer som får insatser enligt lagen får gott stöd och god service och lever under trygga förhållanden. Den som uppmärksammar eller får kännedom om ett allvarligt missförhållande som rör enskild ska genast anmäla detta till ansvarig för verksamheten. Med allvarliga missförhållanden som ska anmälas enligt 24 a § LSS avses såväl aktiva handlingar som försummelser som innebär eller har inneburit ett allvarligt hot mot eller har medfört allvarliga konsekvenser för enskildas liv, personliga säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa.

Länsstyrelsen konstaterar vid sin tillsyn i verksamheten Hällbybackens gruppbostad att det råder oklarhet vilka rutiner som gäller för anmälan om missförhållanden. Nämnden bör säkerställa att rutiner finns för hur anmälan enligt 24 a § ska hanteras i verksamheten.

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

BESLUT

Datum
2009-06-17

Beteckning
7011-09-26415

Förekomst av hot och våld

I verksamheten finns rutiner för hur hot- och våldssituationer ska hanteras. Föreståndare och personal uppger att det har förekommit hotfulla situationer i verksamheten. En person som har sin bostad på Hällbybacken, har under senare tid, fått ett alltmer utagerande beteende, vilket av övriga boende i gruppboenden upplevs som hotfullt och oroande. Dock har ingen anmälan om detta gjorts enligt de rutiner som finns i verksamheten.

Synpunkter från brukare

Vid tillsynen intervjuades en brukare som framförde att hon i stort sett trivdes bra i sitt boende förutom att hon störcdes mycket av en boende som skriker och är hotfull.

Planering och uppföljning/utvärdering av verksamheten

Hällbybackens gruppboende har en verksamhetsplan och ett kvalitetssystem för 2008 som utgår från Stockholms stads och stadsdelens generella målsättningar, framtidssyn och åtaganden. Verksamhetsberättelse för 2008 har upprättats för verksamheten.

Verksamheten följdes senast upp den 26 september 2008 av Rinkeby- Kista stadsdelsförvaltning.

AnneMarie Danon
Socialdirektör

Kerstin Sverberg Asp
Socialkonsulent